

Kada iš atkurto dvaro verandos pasigirs muzika?

Andrius JUŠKEVIČIUS

Rugpjūtį prasidėjęs Kretingos muziejaus dvaro rūmų verandos atstatymas susidūrė su netikėta kliūtimi – darbų pabaigtuvėms kitais metais restauratoriai pritrūks pinigų, kurie turėtų būti numatyti kitų metų rajono biudžete.

Per 4 darbų mėnesius buvusi dvaro veranda jau įgavo kontūrus.

(Nukelta | 6 p.)

Kada iš atkurtos dvaro verandos pasigirs muzika?

(Atkelta iš 1 p.)

Sprendimas – Tarybos rankose

Šiems metams baigiantis jau išryškėjo būsimos verandos kontūrai ir tūris, o darbų užsakovai ir statybininkai-restauratoriai pabaigti visus darbus turėtų suspėti iki kitos vasaros pradžios.

Tačiau verandos statybos ir atkūrimo darbus vykdančios UAB „Pamario restauratorius“ direktorius Aldas Kliukas nuogastauja, kad kitais metais darbai gali sustoti, jei Kretingos rajono savivaldybė verandos statybos darbams nenumatys daugiau pinigų nei buvo planuota.

Pagal nustatytą tvarką panašioms restauruojamiems objektams Kultūros paveldo departamentas (KPD) skiria apie du trečdalius lėšų, o likusią dalį tokiems projektams vykdyti prisideda savivaldybių administracijos.

Kartu su verandos atstatymu restauratoriams reikėjo atkurti ir visą rytinę dvaro pastato sieną, kuri liko sugadinta nugriovus mūrinį priestatą.

Parengtą projektą įvertinus paveldosaugininkams paaiškėjo, kad restauravus buvusius rytinio fasado elementus jai skiriama KPD dalis bus gerokai mažesnė nei buvo planuota anksčiau.

Todėl bendroje verandos atkūrimo sąmatoje padidėjo savivaldybės skiriamų lėšų dalis, kuri vietoj 74,6 tūkst. eurų šiam objektui turės skirti daugiau nei 167 tūkst. eurų.

Siemiet fasado restauravimo darbams iš KPD paveldotvarkos programos skirti 43,3 tūkst. jau sunaudoti. Savivaldybė prisideda dar 45 tūkst. eurų. Tačiau kitų metų darbams dar trūksta apie 122,5 tūkst. eurų, kuriuos turi skirti tik rajono Savivaldybė.

„Stebint kitų metų valstybės biudžeto svarstymo peripetijas ir

Julius Kanarskas įsitikinęs, kad atėtyje parko teritorijoje neliks sovietinių laikų pastatytų svetimkūnių.

numanant, kad ir Kretingos rajono savivaldybės taryboje skirstant pinigus dar visai gali nutikti, lieka neaišku, ar bus skirta visa suma, reikalinga verandos atkūrimo pabaigtuvėms.

Todėl ar darbus tikrai baigsime iki vasaros sezono atidarymo – negaliu garantuoti“, – sakė restauratorių vadovas.

Anot A. Kliuko, jei darbų finansavimas užstrigs, pabaigtuvės irgi gali nusikelti į kitų metų pabaigą, kuri ir įrašyta rangos darbų sutartyje.

Galėtų tapti vasaros koncertų vieta

Atstatyta veranda busvisąjį pasiskirtą atliks tik iš dalies.

Kaip papasakojo Kretingos muziejaus direktoriaus pavaduotojas, istorikas Julius Kanarskas, prie grajų veranda galėjo atlikti bent dvi funkcijas. Viena – grajų poilsio ir valgytoji vieta. Antra – ji galėjo tarnauti kaip įėjimas svečiams į rūmus.

Karietomis būdavo privačiuojama prie rūmų iš šiaurinės pusės,

ten žmonės išlipdavo ir plačias verandas laiptais patekdavo tiesiai į rūmų Baltąją salę.

Verandoje tarnai galėjo pasirūpinti svečių viršutiniams drabužiais, o gal ir taure vynu ar šampano pasiūlydavo. Anksčiau iš verandos į Baltąją salę vedė du įėjimai, dabar likęs vienas, tačiau bus atkurtas ir antrasis.

Būsima veranda, kaip ir buvusioji, turės lengvų konstrukcijų stiklines sienas. Ji nebus apšiltinta ir ten negalės būti kokia nors muziejaus ekspozicijos dalis.

Kaip teigė J. Kanarskas, atkuriant paveldo objektą neleidžiama jam suteikti naujų, seniau nebuvusių funkcijų. Tačiau atsivėlgiant į dabartinius reikalavimus, šiaurės-rytų pusėje prie laiptų bus įrengtas liftas neįgaliesiems, kad jiems būtų lengva patekti į pirmąjį rūmų aukštą.

Kai visi verandos atkūrimo darbai bus baigti, muziejus išbandys galimybę vasaros metu verandoje groti orkestrui, o klausytojams vietas turėtų pakaktų priešais parke, prie tvenkinio. Atkuriant verandą kartu susitvarkys artimiausia parko aplinka, atsiradus būvę takeliai, keleliai link tvenkinio.

Atkurti padėjo senos nuotraukos

Pradeciant dvaro rūmų verandos atkūrimo darbus, priestato tūris, tikslūs matmenys taip ir nebuvo žinomi. Įsivaizduoti jos dydį padėjo tik senos nuotraukos, saugomos Kretingos muziejaus archyve. Nuotraukų išlikę pakankamai, visuose dvaro rūmų vaizduose iš rytinės pusės veranda puikiai įžiūrima.

Kodėl Kretingos dvaro šeimininkams reikėjo tokios verandos? Gal tai buvo grajų Tiškevičių užgaida?

Kol neužklupo šalčiai, statybos darbai nesustoja.

Pasak J. Kanarsko, didelė tikimybė, kad pagal pirmąjį dvaro rūmų projektą verandos galėjo ir nebūti. Sofijos Tiškevičiūtės atsiminimuose rašoma, kad jos tėvas labai mėgo statyti verandas. Taip atsirado veranda prie rūmų Palangoje, taip atsitiko ir Kretingoje.

Veranda vasaros metu – puiki vieta šeimos pusrūpimui ar vakarienei, romantiškam pasisėdėjimui ir pabendravimui su koku suvečiu. Tad gali būti, kad grafas Juozapas Tiškevičius, užsimašęs verandos, ir prašė koreguoti ar papildyti jau paruoštą rūmų projektą.

Kretingos dvaro rūmų veranda orientuota į rytus. Vasaros rytais čia būdavo tikrai gražu, nes vaizdas atsiverdavo į parką, tvenkinį, krioklį.

Vakarais, kai parką jau iš kitos pusės nusiėsdavo besileidžiančios saulės spinduliai, aplinkos vaizdas iš verandos įgaudavo visai kitokių atspalvių.

„Mes dabar įpratę vis bėgti, skubėti, lėkti per nesibaigiančius darbus ir rūpesčius, o grafiams ramus pasibuvimas gamtos prieglobstyje, manau, teikė ir estetinį pasigerėjimą“, – kalbėjo J. Kanarskas.

Buvusių verandų sūniokojo gaisras

Rūmų veranda išbuvo iki Pirmojo pasaulinio karo.

Vykstant karui rūmuose buvo įsikūrusi vokiečių karinė vadovybė, po to – apskrities karinė administracija. Tuo metu patys vokiečiai sukėlė gaisrą dvaro rūmuose, labiausiai nukentėjo vakarinė pastato dalis, žiemos sodas, vėliau rūmai tiek ir tebuvo prižiūrimi.

Apie 1925 m. į Kretingą sugrįžęs Aleksandras Tiškevičius buvusios verandos jau neatstatė, o įrengė neogotikos stiliaus nedidelę verandėlę. Ji buvusi su ketaus konstrukcijomis, gali būti, kad buvo nulieta Klaipėdos metalo liejykloje.

„O kai buvo statomas tas nelemtas chruščiovinis priestatas, tos verandėlės ketaus konstrukcijos dingto pradingo be pėdsakų. Ita-

ri, kad jų nesunaikino, kas nors paslėpė pasisavino ir dabar jos puošia kažkieno namus ar aplinką“, – sakė J. Kanarskas.

Dvaro parką sudarė svetimkūniai

Kol muziejus kartu su Savivaldybe atkuria buvusį dvaro pastato vaizdą, susirūpinta ir autentiška paties parko aplinka.

Savivaldybės administracija prašys Tarybos kitais metais numatyti lėšų daugiabučio, stovinčio dvaro parko teritorijoje, gyventojams išskelbinti.

Pasirodo, 4 aukštų daugiabutis ir sporto salė stovi ten, kur kažkada buvo keturių parko fontanų ansamblis, suformuotas tarp gėlynų ir centre buvusios rotondos.

Vieną fontaną dengia nušiuorusios dangos sporto aikštelė. Pernai Žemaitės alėjų rekonstravę statybininkai žadėjo nemokamai atkasti pražuvusio fontano liekanas, tačiau rajono politikai tai daryti muziejininkams uždraudė norėdami sporto aikštelę išsaugoti.

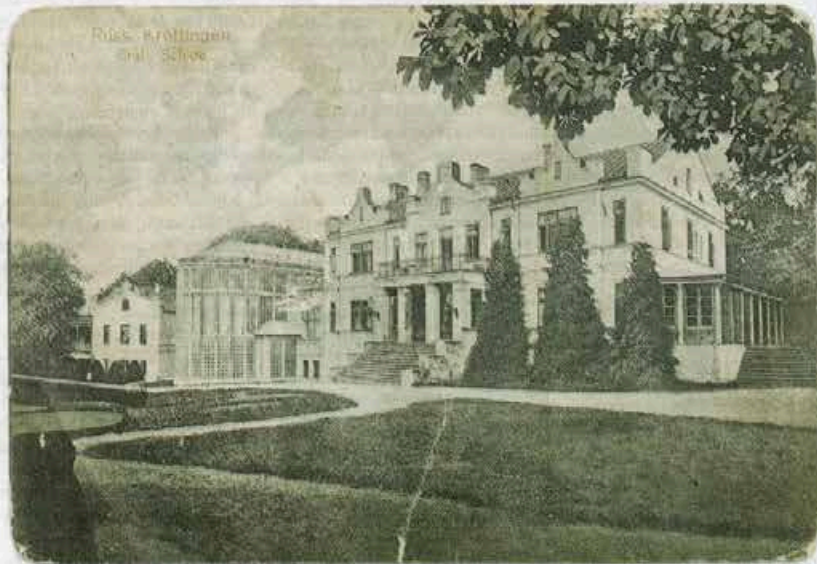
Parke, priešais daugiabutį pastatą buvusio fontano liekanos buvo atkastos ir apžiūrėtos.

„Radome buvusį žvaigždinės formos fontaną, viską užfiksavome, ateis laikas – atkursime ir jį“, – įsitikinęs J. Kanarskas.

Kiek žinoma iš istorijos šaltinių, šie keturi simetriškai išdėstyti fontanai su rotonda buvo bene pagrindinė parko pavėsinė. Ten vasaromis grodavo net orkestras.

„Jeigu kada nors iš dvaro parko teritorijos pavyks išguiti visus svetimkūnius, galėtume svajoti apie buvusio grožio atkūrimą.“

Suprantama, nėra vilčių, kad parke neliks senesnių renovuotų daugiabučių, esančių arčiau Žemaitės alėjos. Manau, rajono valdžia gal kada sugalvos, kur padėti, perkelti čia dar liekančią Sporto mokyklą. Daugiabučiui priklausantį sklypą apjuostume kokia dekoratyvine tvora ir visas parko vaizdas būtų visiškai kitoks“, – vylėsi J. Kanarskas.

Kretingos dvaro rūmai. Atvirukas. Išleido H. Kuntzelis. Halė, XX a. 2 deš. 1 p. Kretingos muziejus (GEK-18067).